

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงามด้วยภูมิปัญญา ทักษะจริยธรรม คุณธรรมและสุขภาพอนามัยที่ควรจะเป็น การศึกษาช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการประกอบอาชีพตามแก่อัธยาศัย สามารถดำรงชีวิตอย่างผาสุก ในสังคม รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและความเสมอภาคของพลเมือง ตลอดจน บุคคลพิการ จึงได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 2 สิทธิและ หน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสอง กำหนดให้ “จัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความ บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกาย พิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส สำหรับ คนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคล ดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) , 2545, หน้า 9)

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2546 - 2550 ระบุไว้ว่า การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมได้เรียนรู้ อย่างเหมาะสมกับความสามารถที่เหลืออยู่จากความบกพร่อง การจัดการศึกษาอาจจัดเป็น โรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนปกติ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาโดยครูผู้สอน ต้องยึดหยุ่นในเรื่องเวลาเรียน เนื้อหา และการวัดผลให้เหมาะสมกับการรับรู้ของเด็ก ส่วนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบหมายให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ปัจจุบันมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการในความดูแลของ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 43 โรงเรียนทั่วประเทศ การจัดการศึกษาส่วนใหญ่ จะจัดการศึกษาเฉพาะด้าน โดยแยกกลุ่มเฉพาะความพิการประเภทนั้นๆ ซึ่งการจัดการศึกษา ดังกล่าวเป็นการรวมกลุ่มของคนพิการแต่ละประเภทมาไว้ด้วยกันเพื่อความสะดวกในการจัด การเรียนการสอน

การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้และคิดคำนวณไม่เป็น ส่งผลให้ความสามารถทางการเรียนในวิชาอื่นๆ ของนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยินต่ำ ทั้งนี้วิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่มีความสำคัญ เนื่องจากนักเรียนต้องนำไปใช้ในการเรียนรู้วิชาอื่นด้วย ถ้าหากนักเรียนมีทักษะภาษาไทยต่ำ ก็ส่งผลให้การเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ในวิชาอื่นๆ ต่ำไปด้วย และเมื่อนักเรียนได้เลื่อนชั้นไปเรียนในชั้นที่สูงขึ้น ทำให้ไม่มีความสามารถในการอ่าน การเขียนและการคิดคำนวณในระดับชั้นนั้นๆ ส่งผลให้นักเรียนท้อถอยและเบื่อหน่ายต่อการเรียนมากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาและช่วยเหลือด้านการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มดังกล่าว ควรจัดรูปแบบและวิธีการศึกษาให้แตกต่างไปจากนักเรียนปกติ เพื่อให้มีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 2) การจัดโปรแกรมการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรเน้นที่ความสามารถของนักเรียนและให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่องเพื่อให้มีความมั่นใจ แม้ตนจะมีความบกพร่องแต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 3) นอกจากนี้ควรใช้วิธีสอนแบบส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล หมายความว่าสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของนักเรียนแต่ละคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 4) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน

พจนานุกรมเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษา ทั้งนี้เพราะพจนานุกรมเป็นหนังสือที่รวบรวมคำที่ใช้อยู่ในภาษา จัดเรียงลำดับตัวอักษร ให้ความรู้เรื่องอักขรวิธี บอกลีเสียงอ่าน และนิยามความหมาย ตลอดจนบอกประวัติของคำ การสร้างพจนานุกรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแหล่งค้นคว้า หาคำและถือเป็นแบบฉบับในการเขียนพร้อมทั้งทำให้ทราบชนิดที่มาของคำ ตลอดจนความหมายปลีกย่อย หนังสือพจนานุกรมเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นว่า ชาวดีผู้เป็นเจ้าของพจนานุกรมเล่มนั้นมีวัฒนธรรมอยู่ในระดับไหน สูงต่ำเพียงไร เพราะฉะนั้นหนังสือพจนานุกรม จึงนับได้ว่าเป็นหนังสืออ้างอิงที่สำคัญและจำเป็น พจนานุกรมในประเทศไทยมีหลายฉบับทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ แต่ฉบับที่ทางราชการกำหนดให้เป็นแบบฉบับในการเขียนสะกดคำภาษาไทยในปัจจุบัน คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ทักษะการใช้พจนานุกรมเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ทางภาษาอย่างหนึ่ง ที่ผู้ใช้จะต้องเข้าใจหลักการใช้พจนานุกรมและฝึกเปิดพจนานุกรมอยู่เป็นประจำจนเกิดความชำนาญ กล่าวคือควรส่งเสริมให้เด็กได้ใช้พจนานุกรมอยู่เสมอ เมื่อเด็กสงสัยคำหนึ่งคำใดควรใช้พจนานุกรมซึ่งเป็น

หลักฐานที่เชื่อถือได้มากที่สุด ครูควรแนะนำวิธีใช้พจนานุกรมให้นักเรียนสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการรู้ได้อย่างรวดเร็ว โดยเสนอแนะให้นักเรียนเปิดพจนานุกรมบ่อยๆ จึงจะเปิดได้คล่องแคล่วและรวดเร็ว ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการใช้พจนานุกรมในการเรียนภาษาไทยตลอดเวลา

จะเห็นว่าการฝึกให้นักเรียนสามารถใช้พจนานุกรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง รวดเร็วนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม หัวใจของการสอนทักษะอยู่ที่การฝึก การฝึกอย่างถูกวิธีเท่านั้นที่จะทำให้เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว ว่องไวและทำได้โดยอัตโนมัติ แบบฝึกเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมาก จะเห็นได้จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 190) กล่าวว่า แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน แบบฝึกส่วนใหญ่จะจัดทำในรูปของแบบฝึกหัด หรือชุดฝึก ซึ่งนักเรียนจะฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง และจัดทำเป็นชุดเน้นพัฒนาหรือเสริมทักษะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ขณะที่ ถวัล มาศจรัส (2546, หน้า 18) ได้กล่าวถึง แบบฝึกไว้ว่าเป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลายและปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เป็นวิธีการหนึ่งที่น่านำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการใช้พจนานุกรม สำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะแบบฝึกเป็นสื่อที่ใช้การรับรู้ทางการมองเห็น ประกอบกับการที่แบบฝึกมีรูปแบบที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และสามารถฝึกฝนได้บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นไปตามหลักความสนใจทางธรรมชาติของเด็กและลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้พจนานุกรมภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านแหล่งข้อมูล ด้านเนื้อหาและด้านตัวแปร ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนพิจิตรปัญญาคุณกุล จังหวัดพิจิตร จำนวน 7 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรม มีจำนวน 10 เรื่อง จำนวน 10 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 4 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ดังนี้

ทดสอบวัดทักษะการใช้พจนานุกรมก่อนเรียน	จำนวน 1 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 1 เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพจนานุกรม	จำนวน 1 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 2 เรื่องการเรียงลำดับพยัญชนะ	จำนวน 1 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 3 เรื่องการเรียงคำตามลำดับพยัญชนะ	จำนวน 1 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 4 เรื่องการเรียงคำตามลำดับสระ	จำนวน 1 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 5 เรื่องการเรียงคำตามลำดับตัวสะกด	จำนวน 1 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 6 เรื่องการบอกหมวดพยัญชนะ	จำนวน 1 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 7 เรื่องการหาหน้าคำเริ่มต้น	จำนวน 2 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 8 เรื่องการหาคำนำทาง	จำนวน 2 ชั่วโมง

แบบฝึกหัดที่ 9 เรื่องการหาค่า	จำนวน 2 ชั่วโมง
แบบฝึกหัดที่ 10 เรื่องการหาความหมาย	จำนวน 2 ชั่วโมง
ทดสอบวัดทักษะการใช้พจนานุกรมหลังเรียน	จำนวน 1 ชั่วโมง

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรม สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง นักเรียนที่มีความสามารถในการรับฟังเสียงต่างๆบกพร่องไปหรือสูญเสียไป ระดับหูหนวก คือ มีระดับการได้ยิน ซึ่งตรวจวัดการได้ยินโดยนักโสตสัมผัสวิทยาโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 80 เดซิเบล ขึ้นไป ของหูทั้ง 2 ข้าง

แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรม หมายถึง แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อฝึกให้นักเรียนใช้พจนานุกรมได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

พจนานุกรม หมายถึง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นหนังสือที่ใช้สำหรับค้นหาความหมายของคำตามลำดับ พยัญชนะ สระ และตัวสะกด

ทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทย หมายถึง ความสามารถในการเรียงคำตามลำดับ พยัญชนะ สระและตัวสะกด สามารถหาคำและความหมายของคำจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้อย่างถูกต้อง

ระดับทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาไทย หมายถึง เกณฑ์การตัดสินผลรวมของคะแนนทักษะการใช้พจนานุกรม จากคะแนนเต็ม 40 ซึ่งแบ่งคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

คะแนน 0 – 10	มีทักษะการใช้พจนานุกรมในระดับควรปรับปรุง
คะแนน 11 – 20	มีทักษะการใช้พจนานุกรมในระดับพอใช้
คะแนน 21 – 30	มีทักษะการใช้พจนานุกรมในระดับดี
คะแนน 31 – 40	มีทักษะการใช้พจนานุกรมในระดับดีมาก

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการใช้
พจนานุกรม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้